

Sosyal çocuklar yetiştirmek, peki nereye kadar?

Hafta içi çocuklar okulda boğuşuyor; ödevdi, sınavdı, projeydi derken... Hafta sonları ise o faaliyetten bu faaliyete mekik dokuyorlar. Peki ama bu yoğun tempo kimin istediği?

Ebeveynin mi, yoksa çocuğun mu? YAZI NİL SİBER

G ünümüz dünyası hızla değişiyor ve gelişiyor. İş ve sosyal hayatta iyi bir konum sahibi olmak için bireylerin birçok beklentiği karşılar donanımında olması gerekiyor. Baskı büyük. Elbette bu noktaya gelmek bir anda olacak iş değil. Ebeveynler de durumun farkında olduklarından, çocuklarını yetiştirirken bunu göz önünde bulundurmak zorunda kalıyorlar. Çocuklar sıkı bir eğitim süreciyle hayata başlıyor. Ancak statü sahibi olmak için bu yeterli değil, dolayısıyla pek çok farklı konuda kendilerini geliştirmeleri gerekiyor ve eğitim hayatına birçok farklı aktivite de ekleniyor. Derslere hafta içi okul sonrası ve / veya

hafta sonları katıldıkları futbol, basketbol, jimnastik gibi spor faaliyetleri, enstrüman çalmak, satranç oynamak, kurslara katılmak, yabancı dil öğrenmenin de içlerinde bulunduğu geniş kapsamlı çalışmalar dahil oluyor. Peki sınırı nerede çizeceğiz? Çocukların gelişimlerine katkıda bulunacak bu çalışmaların ne kadarı yararlı, ne kadarı fazla? Bir çocuğun bu kadar aktif bir hayat yaşamasında anne babaların rolü ne? Onlar çocuklarının değişen zamana ayak uydurmasına ve hayatta sağlam yerler edinmelerine yardımcı mı olmaya çalışıyorlar, yoksa kendilerinin yoksun kaldığı bazı şeyleri çocukları sayesinde telafi etmeye mi? Davranış Bilimleri Enstitü-

sü Çocuk ve Genç Psikolojik Danışma Merkezi'nde görev yapan Psikolojik Danışman Cemre Soysal sorularımızı yanıtladı.

Çocukların okul haricinde yaptıkları aktivitelerin bir sınırlaması olmalı mıdır?

Çocukların katılım gösterdikleri aktivitelerin amacı hem sevdikleri bir şeyi yaparak keyif alabilmeleri hem de ilgilendikleri konu hakkında kendilerini geliştirmeleridir. Yapılan aktiviteler çocuk için bu özellikleri taşımaz hale gelip de bir stres kaynağı haline geldiğinde, zaman kullanımı konusunda problem var demektir. Bu durumda benimsenecek en sağlıklı yaklaşım yeniden bir zaman planlaması yapmak veya aktivite içeriğini değiştirmek olacaktır.

Katılım gösterilecek aktiviteler çocuklar tarafından mı yoksa anne babalar tarafından mı belirlenmelidir?

En doğrusu anne babaların çocuklarına seçenekler sunması ve kararı beraberce vermeleridir. Çocuklar içindeki renklere kendimizin karar verdiği boyama kitapları değildirler, bu nedenle onların kendi hayatları üzerindeki seçme ve karar verme hakları göz ardı edilmemelidir. Çocuğun kendi istediği bir aktiviteye giderkenki motivasyon ve şevkiyle, mecburiyetten gittiği bir aktivitedeki motivasyonu aynı olamaz. Bu, o işi yaparken göstereceği performans üzerinde direkt etki yapacaktır.

Aktivite seçiminde çocuğun potansiyelleri göz önüne alınmalı mıdır, yoksa her türlü aktiviteye katılım yine de sağlanmalı mıdır?

Potansiyelin göz önünde bulundurulması önem taşır. Kendisine hiç uygun olmayan bir aktiviteyi yapmaya zorlamak, çocuğun performans kaygısı yaşamasına ve yetersizlik hissine kapılmasına neden olabilir. Bununla birlikte hiç yeteneği olmadığını düşündüğünüz bir aktiviteyi yapmak için ısrarcı oluyor ve bundan keyif alıyorsa, çocuğu ondan uzaklaştırmak da yersiz olacaktır.

Aktivitelere en fazla ne kadar zaman ayrılmalıdır? Bir noktadan sonra durum sağlıksız bir hal alabilir mi?

Bir sınırlama olması, çocuğun hayatın içindeki dengeyi öğrenbilmesi ve aşırılık alışkanlığı kazanmaması açısından önem taşır. Dikkat edilmesi gereken nokta çocuğun hayatının diğer alanlarında herhangi bir aksaklık yaşamıyor olmasıdır. Aktivitenin önceden belirlenmiş zamanlarda, bir rutine oturtulmuş şekilde devamının sağlanması sağlıklı olacaktır.

Başarı odaklı çocuk sadece sonuçla ilgilenir ve onu da yalnızca siyah - beyaz zıtlığında değerlendirebilir.

Anne babaların çocuklarını bu tip bir hayata yönlendirmesinde kendi hayatlarında hissettikleri bazı eksikliklerin etkisi var mıdır?

Bazı şart ve imkanlardan yoksun olarak büyümüş ebeveynler, çocuklarına kendi yaşadıkları mahrumiyeti yaşatmamak adına bu tip yaklaşımlar sergileyebilirler. Ancak burada önemli olan çocuğun ihtiyacının ne ve ne kadar olduğunun gözlenmesidir. Çünkü çok fazla imkan sunmak, her zaman çocuğa büyük bir iyilik yapmak manasına gelmemektedir.

Dünyamızda her şeyin hızlı değişiyor ve gelişiyor olması, anne babaların çocuklarının hayatta geride kalmasından çekinmesine yol açabilir mi?

Anne babalar kendi aralarında konuştuklarında çocukları adına yaşadıkları rekabet hissi daha fazla artabiliyor ve aileler kendilerini diğer ailelerle kıyasladıklarında bir yetersizlik duygusuna kapılabiliyorlar. Ancak dünyadaki gelişim ve değişime ayak uydururken bazı mantıklı sınırların da olması gerektiği gerçeği unutulmamalıdır. Çocukların hayatta geride kalmamalarının yolu her şeyi yapmaktan değil, yaptıkları işleri iyi yapmalarından geçer. Bu nedenle aktivite seçim ve değerlendirmelerinde nicelikten ziyade niteliğe odaklanmak daha doğru olacaktır.

Bir aktiviteden diğerine koşturmak çocuk üzerinde olumsuz etkilere sebep olabilir mi?

Zamansızlık ve sürekli koşturma halinde yaşamının yetişkinler için bile ne kadar olumsuz yansımaları olduğu düşünüldüğünde, çocukların da bu girdaba girmelerinin sağlıklı sonuçlar vermesi beklenmemelidir. Onların gelişimleri için gerekli olan, çocukluklarını yaşayabilecekleri alanlar yaratmak, koşturmaya içinde "küçük birer yetişkin" olarak yaşamalarına izin vermekten daha doğrudur.

Aşırı sosyal hayat çocuk üzerinde baskıya neden olabilir ve ileride çocukta kalıcı etkiler yaratabilir mi?

Yapmak istemedikleri şeyleri yapmak, her insan gibi çocukların da üzerlerinde baskı hissi oluşmasına neden olabilir. Burada önemli olan çocuğun yaptığı şeyi sevip sevmemesidir. Kendi tercihini yaşayan çocuk baskı hissetmeyecektir, üstelik hayatının ileriki dönemlerinde kullanacağı bir özellik kazanmış olacaktır. Çocuklarını istemedikleri aktiviteleri yapmaya zorlayan anne babaların onlara verdikleri "Senin yerine başkaları karar verebilir, senin seçim yapma ve bunları değiştirme şansın yoktur" mesajı, çocuğun hayatında kalıcı bir etki yapacaktır.

Küçük yaştan başarı odaklı yetiştirilen çocuklar ileride ne gibi zorluklarla karşılaşabilir?